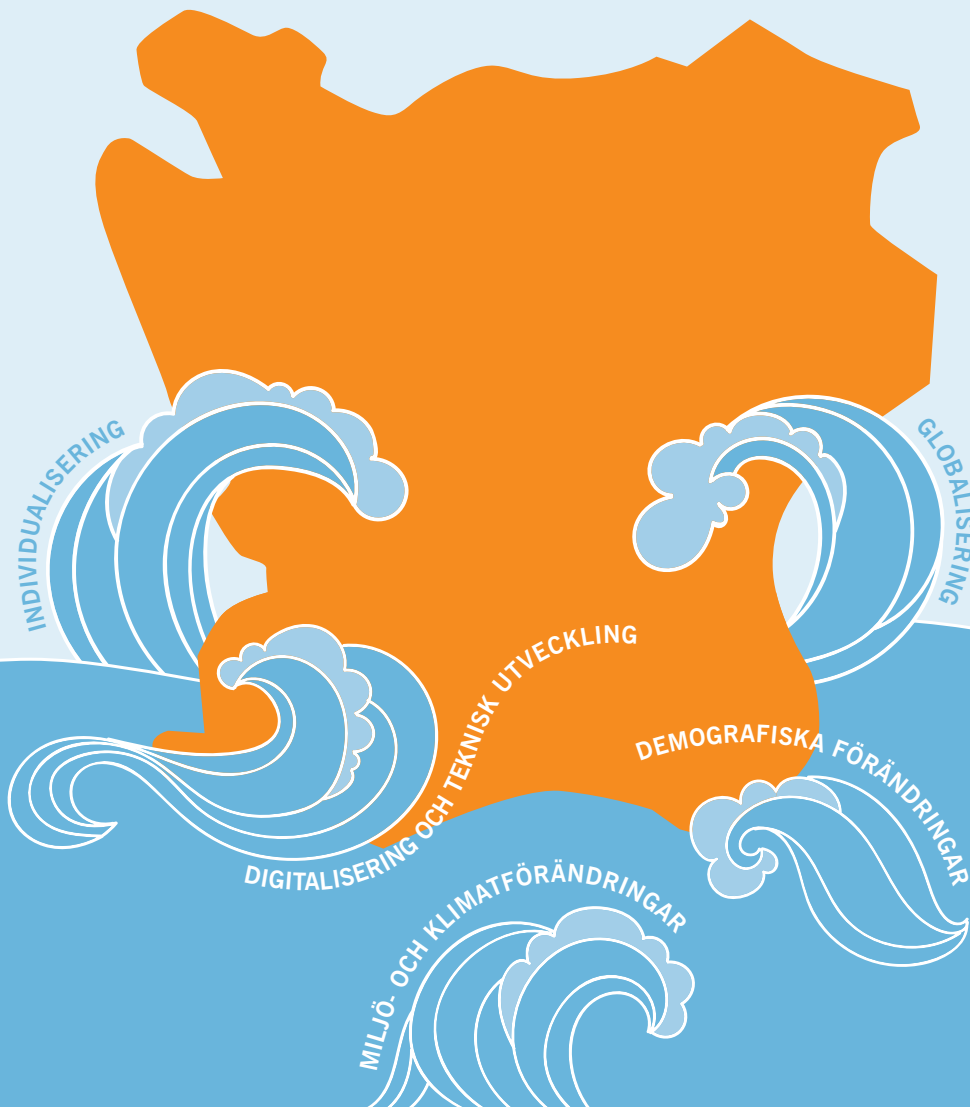

TREND RAPPOR 2017

Kortversionen av Region Skånes omvärldsanalys

5 MEGATRENDER

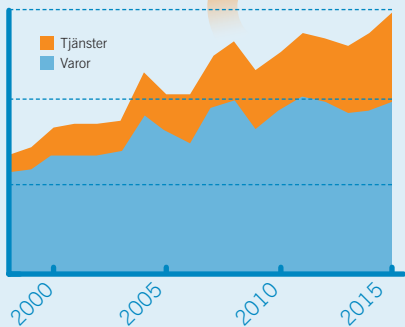
Påverkar allt och alla

Globala megatrender som globalisering, individualisering, demografiska förändringar samt miljö- och klimatförändringar ställer världsdelar, nationer och regioner inför stora och komplexa frågor. Megatrenderna öppnar också nya möjligheter till utveckling, tillväxt och ökad livskvalitet.

Region Skåne bedriver verksamheter inom områden som i hög grad påverkas av både globala, nationella och regionala förändringar. En aktiv omvärldsbevakning samt uppdaterade strategier och prioriteringar är avgörande för att Region Skåne ska nå uppsatta mål och visioner.

#1 GLOBALISERING

Tjänster blir allt viktigare i förhållande till varor för svensk export.

Ökad frihandel, lägre transportkostnader och effektivare informationsöverföring gör att länder och människors knyts samman på nya sätt. Människor, varor, tjänster och kapital rör sig friare över gränserna. Resultatet är ökad konkurrens, en växande handel och ökad miljöpåverkan från transporter.

Källa: SCB

#3 MILJÖ- OCH KLIMATFÖRÄNDRINGAR

Ökad konsumtion leder till överutnyttjande av resurser, global uppvärmning, minskad biologisk mångfald, ökad vattenbrist samt jordförstörelse. Överutnyttjandet påverkar alla länder, men i olika grad och på olika sätt.

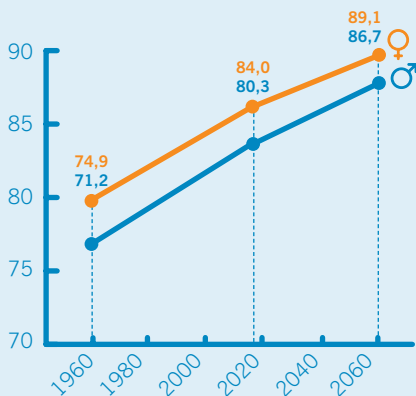
+2°C

Att begränsa den globala uppvärmningen till två grader är ett mål som antagits av FN, EU och Sverige. Fortsätter dagens trender kan jorden bli 4 grader varmare under 2000-talet.

Källa: Centrum för miljö- och klimatforskning, Lunds universitet

#2 DEMOGRAFISKA FÖRÄNDRINGAR

1960 var medellivslängden 75 år för kvinnor och 71,2 år för män. 2060 beräknas medellivslängden ha ökat med 14 år för kvinnor och 16 år för män.

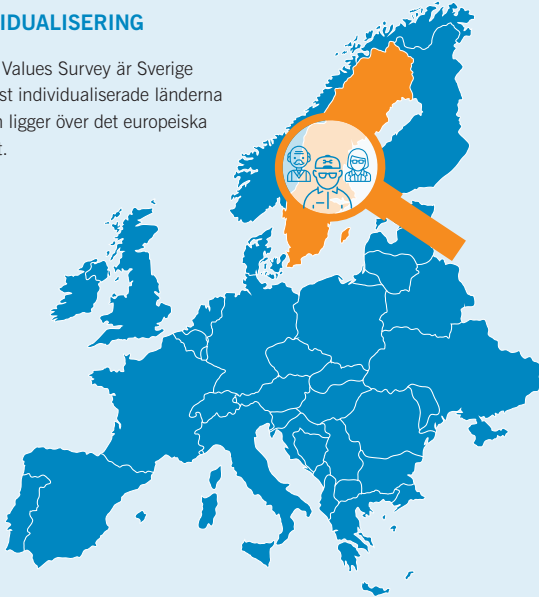

Utvecklingen går mot en fortsatt urbanisering och befolkningsökning med ökat tryck på storstadsregionerna, vilket ökar skillnaderna mellan stad och landsbygd. Globalt sett blir människor allt äldre. Livslängden ökar både tack vare bättre medicinsk behandling och bättre levnadsförhållanden. Det skapar en ökad efterfrågan på bland annat sjukvård och äldreomsorg.

Källa: SCB

#4 INDIVIDUALISERING

Enligt World Values Survey är Sverige ett av de mest individualiserade länderna i världen och ligger över det europeiska genomsnittet.

Ett allt starkare fokus på individen ger större utrymme för individuell handlingsfrihet. Det öppnar i sin tur för ökat eget ansvarstagande, större möjlighet att påverka den egna hälsan och fördjupad demokratisering.

#5 DIGITALISERING OCH TEKNISK UTVECKLING

Sverige hamnar på tredje plats av EU:s 28 medlemsländer i rankingen av de mest digitaliserade länderna 2016.

Digitalisering och teknisk utveckling påverkar företagets konkurrenskraft, ställer ökade krav på omvandlingsförmågan och förändrar hur människor interagerar i tid och rum. Den tekniska utvecklingen kan bidra till en ökad polarisering på arbetsmarknaden men kan också bidra till förbättringar och fördjupad demokrati med en mer jämställd utveckling mellan stad och landsbygd.

Källa: EU-kommissionen

Trender 2020–2027

SÅ PÅVERKAS SKÅNE

Region Skånes vision är att kunna erbjuda **en livskvalitet i världsklass**. För att förverkliga visionen behöver Region Skåne skapa en gemensam framtidsbild baserad på en förståelse för vad som sker i omvärlden. Region Skåne står inför en rad stora utmaningar de kommande åren i spåren av de megatrender som driver utvecklingen.

EKONOMISK UTVECKLING OCH NÄRINGS LIV
INFRASTRUKTUR OCH FYSISK PLANERING
DEMOGRAFISKA FÖRÄNDRINGAR
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD, FOLKHÄLSA
MILJÖ OCH KLIMAT
VÄRDERINGSFÖRÄNDRINGAR

Omvärldsanalysens trender beskrivs utifrån sex bevakningsområden som har en särskilt stor betydelse för utvecklingen i regionen. Trenderna och dess effekter spelar en stor roll för regionens fortsatta utveckling.

Ekonomisk utveckling och näringsliv

Utvecklingen av makroekonomin och skattebasen

är lägre i Skåne än i Sverige som helhet. Om utvecklingen fortsätter ställs den offentliga sektorn inför betydande finansieringsproblem.

Det råder också en **fortsatt obalans mellan tillgång och efterfrågan på kompetens** i Skåne. Kompetensförsörjningen är en stor utmaning: kraven på matchning mellan utbildning och efterfrågan på arbetsmarknaden ökar. Det är en risk för tillväxt och utveckling och kan leda till högre kostnader.

Region Skåne har en viktig roll i det regionala utvecklingsuppdraget och i rollen som länsplane-upprättare. Kraven på finansiella åtaganden ökar och Region Skåne medverkar tillsammans med de skånska kommunerna allt oftare i olika typer av **medfinansieringslösningar**, till exempel gällande ny infrastruktur.

Globaliseringen har under lång tid lett till färre gränshinder med ett ökat utbyte av varor, information och kunskap som följd. Ökad rörlighet är en viktig faktor för tillväxt och utveckling. **Ökad protektionism** kan få en dämpande effekt på utvecklingen i den

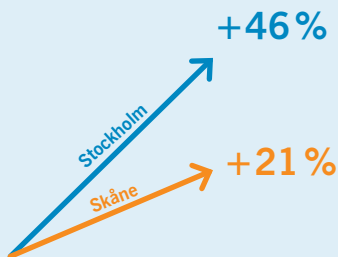
exportberoende svenska och skånska ekonomin. Tilltagande säkerhetspolitiska spänningar och ökad osäkerhet kring frihandeln är andra riskfaktorer.

Etableringen MAX IV och ESS innebär att Skåne står som värd för två **forskningsanläggningar i världsklass**. Därmed finns förutsättningar för Skåne att bli ett globalt nav för materialvetenskap och life science, en utveckling som gynnar tillväxt och utveckling på både regional och nationell nivå.

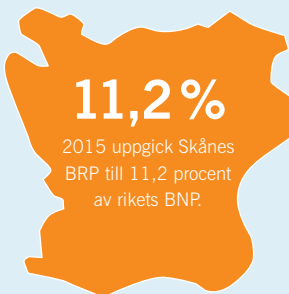
Det finns dock stora skillnader i utveckling och tillväxt mellan exempelvis den dynamiska sydvästra delen av Skåne och den nordöstra delen av regionen. Denna obalans återspeglas bland annat i sysselsättningstillväxten. Skillnaderna riskerar att bestå och öka under de kommande åren med effekter för såväl kollektivtrafik som sjukvård.

Svensk life science-industri spelar en viktig roll för svensk export. Stora satsningar på **forskning och utveckling inom life science** ger många kunskapsintensiva arbetstillfällen. Samtidigt pågår en global strukturomvandling i industrin som snabbt kan rita om kartan.

SVAG UTVECKLING FÖR BRUTTOREGIONALPRODUKTEN

Mellan 2001 och 2013 växte Skånes BRP med 21 procent, Stockholms med 46 procent.

STORA UTMANINGAR MED KOMPETENSFÖRSÖRJNING

År 2013 var sysselsättningsgraden i Skåne 74 procent, den lägsta bland Sveriges 21 län. Sysselsättningsgraden förväntas ligga kvar på ungefär samma nivå även 2025.

Infrastruktur och fysisk planering

Befolkningsökningen i Skåne under 2000-talet har lett till en **växande bostadsbrist** i de flesta av regionens kommuner. Detta slår särskilt hårt mot ekonomiskt utsatta grupper som nyanlända och unga, men kan också påverka tillväxten i regionen negativt.

Transportbehovet väntas fortsätta öka i takt med att allt fler väljer att bosätta sig i städerna. Valfrihetsnormen inom skol- och vårdval, ökat fritidsresande och arbetspendling påverkar också. Möjligheten till mer individuella val i kollektiv-

trafiken och godstransport öppnar för nya innovationer och transportsätt. Samtidigt förväntas miljö- och klimatpåverkan från transportsektorn öka.

Bristande investeringar i järnvägen och ett ökat behov av tågtransporter leder till att järnvägens infrastruktur utsätts för allt större påfrestningar. Det uppstår fler och mer omfattande trafikstörningar både för person- och godstrafik. Det kostar tid och pengar samt påverkar integration och tillväxt i regionen negativt.

EFTERFRÅGAN PÅ KOLLEKTIVTRAFIK ÖKAR

Källa: Region Skåne

BOSTADSBRIST I DE FLESTA SKÅNSKA KOMMUNER

Bostadsbristen drabbar utsatta grupper, som unga och nyanlända, extra hårt.

Källa: Region Skåne

Demografiska förändringar

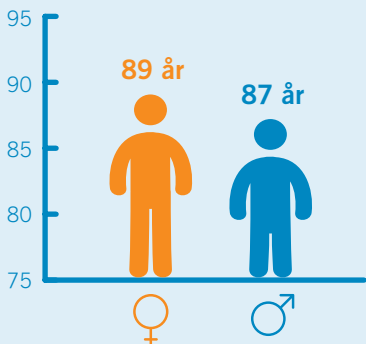
Den tydligaste demografiska trenden är **ökad livslängd**. Bättre levnadsförhållanden och effektivare medicinsk behandling leder till att människor blir allt äldre. Samtidigt ökar andelen unga i befolkningen. Det föds fler barn och en stor del av de som flyttar till regionen är yngre.

En följd av detta är att andelen äldre och yngre ökar, samtidigt som andelen förvärvsarbetande minskar. Färre ska alltså försörja fler. Efterfrågan på sjukvård väntas öka kraftigt, precis som behovet av kollektivtrafik. Konsumtionsmönstren för kultur

förändras också.

Under 2015 fördubblades antalet **asylsökande** i Sverige. Prognoserna för de kommande åren är osäkra. Det innebär att det råder en stor osäkerhet kring vilket utbud av bostäder, service, sjukvård och administration som behövs och vilka ekonomiska resurser som krävs för att kunna hantera behoven hos de människor som söker sig hit. Samtidigt råder en fortsatt osäkerhet när det gäller gränskontrollerna och vilka effekter de får för utvecklingen i Skåne och Öresundsregionen.

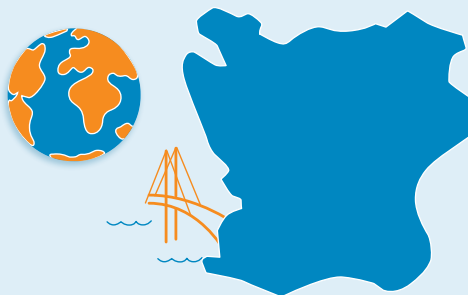
MEDELLIVSLÄNGD 2060

År 2060 kommer medellivslängden att ha ökat till 88 år i Sverige. Kvinnor blir fortfarande äldre än män, men skillnaden är mindre än tidigare.

Källa: SCB

PROGNOS FÖR ASYLSÖKANDE SKAPAR OSÄKERHET

31 000

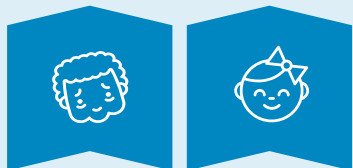
asylsökande förväntas komma under 2017.

85

personer varje dag blir det i snitt, prognosen är dock osäker.

Källa: Migrationsverket

FÖRÄNDRAD ÅLDERSSTRUKTUR STÄLLER NYA KRAV

Andelen äldre och yngre ökar samtidigt. Det innebär att färre i framtiden ska försörja fler. Det kommer framförallt att påverka sjukvården och kollektivtrafiken, som får ett ökat tryck.

Hälso- och sjukvård, folkhälsa

En både jämlik och tillgänglig hälso- och sjukvård är en förutsättning för en fortsatt positiv utveckling i Skåne. Det är en av Region Skånes viktigaste och högst prioriterade frågor. Trots detta går utvecklingen i dag mot en mer **ojämlik hälsa**, där människor i socioekonomiskt utsatta grupper upplever en försämrad fysisk och psykisk hälsa. Det innebär en sänkt livskvalitet för en stor grupp medborgare och leder i förlängningen till ökade samhällskostnader.

Andelen personer med **psykisk ohälsa** är något högre i Skåne än i riket som helhet, särskilt vad gäller unga kvinnor i åldrarna 15–24 år. Den psykiska ohälsan leder till ökad sjuklighet med stigande samhällskostnader och mänskligt lidande som följd.

Vårdens styrmiljö blir mer komplex. Det myllrar av olika styrlogiker som uppstått stödjer inte alltid verksamhetens strävan efter en personcentrad och kunskapsbaserad hälso- och sjukvård. Komplexitet och krav riskerar att minska utrymmet för lokala initiativ och innovation.

Allt fler bakteriestammar utvecklar resistens mot antibiotika. Samtidigt utvecklas mycket få nya antibiotikatyper. **Ökad antibiotikaresistens** är ett växande samhällsproblem som leder till ökad sjuklighet och dödlighet samt högre vårdkostnader. Det blir också svårare att bedriva högspecialiserad sjukvård eftersom

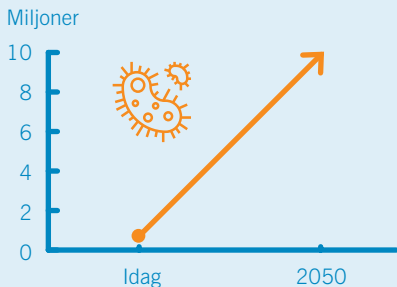
tillgången till effektiva antibiotika minskar.

Allt fler **lever med kroniska sjukdomar** som hjärt- och kärlsjukdomar, diabetes, lungsjukdomar och olika cancerformer. För vården innebär det att fler behöver vård under längre tid. Därmed ökar regionens kostnader för sjukvård, något som sin tur kommer att leda till ökade krav på effektiviseringar och prioriteringar i vården.

Det sker en **snabb utveckling av medicinsk teknik och avancerade behandlingar**. Därmed kan fler sjukdomar och funktionsvariationer behandlas. Det leder till ökade krav på valfrihet och en mer effektiv, individanpassad och jämlik vård. Kostnaderna stiger kraftigt, och det tvingar fram nya och etiskt svåra avvägningar och prioriteringar. Med nya teknologier kan patienterna också ta ett större eget ansvar, vilket kan frigöra resurser men det ställer också högre krav på patientsäkerheten.

Det sker också en **snabb utveckling och standardisering av IT och tekniska lösningar**. Utvecklingen påverkar de flesta samhällssektorer. Den demokratiska processen påverkas genom ökad transparens och möjlighet till interaktion. Mer vård och hälsofrämjande insatser kan utföras i hemmet. Nya aktörer och nya tjänster kan driva på utvecklingen inom vården. Integritetsfrågorna blir allt viktigare.

ANTIBIOTIKARESISTENS – VÄXANDE PROBLEM

Antalet dödsfall orsakade av antibiotikaresistenta bakterier väntas öka kraftigt i världen. År 2050 kan siffran vara så hög som 10 miljoner.

Källa: AMR

FLERA UTMANINGAR I VÅRDEN

Utvecklingen av medicinsk teknik och avancerade behandlingar gör att kostnaderna stiger kraftigt.

46%

anser att vården inte ges på lika villkor i Skåne 2015.

20%

i åldrarna 18–34 år uppgav 2013 att de någon gång haft allvarliga självmordstankar.

Källa: SKL och Folkhälsoenkät Skåne

Miljö och klimat

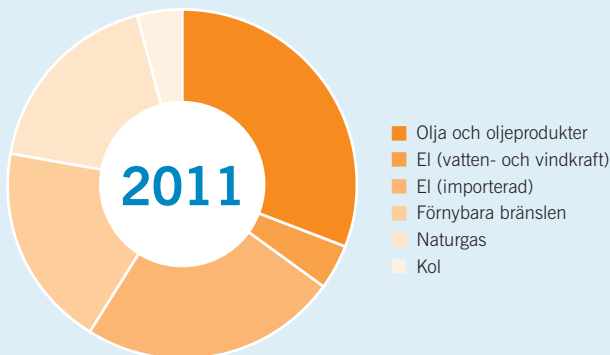
En ökad global levnadsstandard i kombination med en växande befolkning och ökad konsumtion bidrar till de pågående klimatförändringarna. För att minska sårbarheten, begränsa klimateffekterna och säkra energiförsörjningen ökar därför satsningarna på **alternativa energikällor**.

Kemikaliers påverkan på människor och miljö uppmärksammas allt mer. Forskningen visar på hur kemikalieanvändningen påverkar vår miljö och hälsa negativt. Nya kemikalier måste också kunna hanteras. Det kan leda till att utrustning och förbrukningsartiklar i sjukvården måste bytas ut och att läkemedel måste hanteras på ett mer miljövänligt sätt.

Med stigande vattennivåer och fler översvämningar ökar **behovet av klimatanpassning**. Klimatförändringarna kan leda till förlust av ekosystemtjänster som är viktiga för att reglera regnvatten, skydda dricksvatten och stå emot långa perioder av höga temperaturer.

Konsumtionen växer och därmed **ökar resursanvändningen**. Det innebär att vi förbrukar mer än jorden förmår producera med följder som ökade koldioxidutsläpp, utarmning av råvaror, minskande fiskbestånd, ökad markförstöring och försämrad biologisk mångfald. Tillgången på material och produkter minskar och kostnaderna ökar på sikt.

ENERGITILLFÖRSELN I SKÅNE

STIGANDE HAVSNIVÅ

Under 2000-talet förväntas havet stiga med 0,5–1 meter. Det gör att behovet av klimatanpassning kommer att öka.

Källa: Länsstyrelsen Skåne

Källa: Centrum för miljö- och klimatforskning, Lunds universitet

RESURSANVÄNDNINGEN FORTSÄTTER ATT ÖKA

Om alla människor konsumerade och levde som vi gör i Sverige skulle vi behöva tre jordklot.

MILJÖMEDVETEN HANTERING AV LÄKEMEDEL SAKNAS

Många läkemedel når naturen via avloppsvattnet då reningsverken inte klarar av att bryta ner dessa substanser.

Värderingsförändringar

Vi går mot en tilltagande individualisering av samhället med större utrymme för handlingsfrihet och egenansvar. Det ökar kraven på **kvalitet, tillgänglighet, valfrihet och delaktighet** i samhällstjänster som hälso- och sjukvård och kollektivtrafik. Upplevelsen av hur dessa krav möts spelar stor roll för den offentliga sektorns trovärdighet. Resultatet är nya krav på ledning och styrning. Fokus ligger på resultatet för medborgarna med effektiv och individbaserad samhällsservice i fokus. Utvecklingen ställer ökade krav på transparens inom den offentliga sektorn. Inflytande och makt blir allt viktigare för medborgare, så som möjligheten att bli medaktör

i sin egen vård och behandling. Samtidigt riskerar exempelvis individbaserade läkemedel att leda till ökade samhällskostnader.

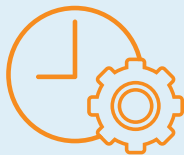
Tid värderas allt högre och blir en viktigare bedömningsgrund för prioriteringar i verksamheten. Kraven på snabbhet, pålitlighet och tillgänglighet ökar samtidigt som acceptansen mot förseningar och långa ledtider minskar. Kraven på att vården blir mer tidseffektiv och tillgänglig blir allt högre samtidigt som förväntningarna på egenvård och vårdkontakter på distans ökar. Inom kulturområdet blir webbaserad och högkvalitativ kultur allt viktigare.

HÖGRE KRAV PÅ KVALITET I VÅRDEN

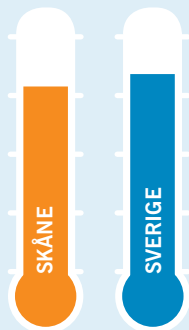
18%

av skåningarna tyckte 2015 att väntetiderna på Skånes vårdcentraler är orimliga.

39%

av skåningarna anser att det finns brister i hälso- och sjukvårdens effektivitet.

73%

av skåningarna instämde i att de hade tillgång till den sjukvård de behövde. Skåne ligger något under riksgenomsnittet på 78 procent 2015.

EGENANSVAR GER NYA UTMANINGAR

HÄLSO- OCH
SJKVÅRD

KOLLEKTIV-
TRAFIK

Individualiseringen innebär att fokus måste läggas på en individbaserad samhällsservice.

Källa: SKL och SOM-institutet

STRATEGISKA RÅD

Inför 2017–2018

Region Skåne står de kommande åren inför en rad angelägna och komplexa utmaningar – och många möjligheter som bör tas till vara. För att nå visionen om livskvalitet i världsklass gäller det att ha koll på effekterna av de globala, nationella och regionala trenderna – och att göra en tydlig prioritering av strategiska vägval och hur brådskande insatserna är för att hantera förändringarna i omvärlden. Med rätt prioritering kan Skåne fortsätta en utveckling mot tillväxt och hög livskvalitet, bland annat genom att arbeta med innovationer och nya lösningar inom exempelvis hälso- och sjukvården eller infrastrukturen.

De mest angelägna och brådskande strategiska råden inför 2017–2018 är:

För att skapa en mer jämlik hälso- och sjukvård och minska den psykiska ohälsan behövs **omfattande förebyggande åtgärder**, särskilt bland utsatta grupper. Sociala satsningar ska ses som investeringar, inte kostnader. Samtidigt behövs ett **helhetsperspektiv i samhällsplaneringen** för att främja integration och motverka utanförskap. **Tvåsektoriell samordning och samverkan** är viktig i det hälsofrämjande arbetet och det behövs ett fortsatt arbete med att förändra attityderna till psykisk ohälsa.

Vårdens styrmiljö blir allt mer komplex. De olika kraven på ledning och styrning är i många fall nödvändiga men kan leda till likriktning av verksamheter och till att medarbetare upplever att utrymmet för egna initiativ krymper. Därför är det är angeläget att **sortera bland styrsignalerna och att se över ersättningsystemen**. Väl fungerande **IT-lösningar för beslutsstöd och uppföljning** behövs liksom **prioriteringar** av vad som ska kopplas till olika ekonomiska incitament.

Det sker en snabb utveckling och standardisering av IT och tekniska lösningar. Därför behövs ett **fortsatt arbete utifrån befintlig handlingsplan för e-hälsa** och en **långsiktig plan för investeringar i IT-infrastruktur**. **Standarder bör följas** så långt som möjligt och **säkerhetsaspekten ska beaktas** i all hantering av information. Nya **digitala verktyg bör utvecklas** för Skånetrafikens kunder. Det ska även bli **lättare att uppleva kultur digitalt**.

Allt fler bakteriestammar utvecklar resistens mot antibiotika. Detta leder till ökad sjuklighet och dödlighet samt högre vårdkostnader. För att motverka och förebygga antibiotikaresistens behövs **nya behandlingsriktlinjer** samt en **bättre övervakning** av antibiotikaförskrivningen. Särskilt fokus på att **förebygga vårdrelaterade infektioner**.

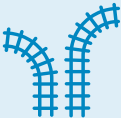
Vi går mot en tilltagande individualisering av samhället med större utrymme för handlingsfrihet och egenansvar. Detta påverkar i hög grad samhällstjänster som hälso- och sjukvård och kollektivtrafik, där kraven på kvalitet, tillgänglighet, valfrihet och delaktighet ökar. Styrningen behöver gå från ett produktionsorienterat synsätt till ett **medborgarperspektiv**. Inflytandet ökas genom att invånarna integreras kontinuerligt i olika verksamheter. Utvecklingen går mot en mer **personcentrerad vård**. Arbeta för en mer jämlik och rättvis vård genom **nationell samordning** när det gäller läkemedel och behandlingar.

Utvecklingen av makroekonomin och skattebasen är lägre i Skåne än i Sverige som helhet. Region Skåne bör arbeta för att **höja sysselsättningsgraden** och för att bättra **ta till vara kompetensen** hos personer med svag förankring på arbetsmarknaden. Det behövs också **långsiktiga insatser för utbildning och kompetensförsörjning**.

Det råder också en fortsatt obalans mellan tillgång och efterfrågan på kompetens i Skåne. För att skapa en bättre balans behövs en **utvecklad dialog mellan Region Skåne och utbildningsinstitutionerna och näringslivet i hela Öresundsregionen**. Region Skåne bör också **verka för att få fler i arbete** för att minska utanförskapet och i förlängningen en mer hållbar ekonomi.

Region Skånes samverkan med andra aktörer för ökade investeringar i infrastruktur är viktig. **Förebyggande underhåll av befintlig järnväg** förespråkas och Region Skåne bör agera aktivt för smarta och kostnadseffektiva åtgärder som leder till ökad kapacitet och tillgänglighet. Region Skåne bör också **verka för ökad samverkan** mellan operatörerna på järnvägen och för att **realisera bygget av en höghastighetsbana** mellan Malmö/Kastrup och Stockholm genom Sverigeförhandlingen.

Vill du veta mer?

Denna publikation är en kortversion av Region Skånes omvärldsanalys. Vill du fördjupa dig i trenderna, konsekvenserna och metoden? Besök den digitala rapporten: utveckling.skane.se/digitala-rapporter/region-skanes-omvarldsanalys
För vidare information kontakta: Ida.L.Karlsson@skane.se

